

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Nemirtingosios Niujorko moterys. Pokalbis su Lina Plioplyte

2014-06-20

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Aktyvios jungtys

AUTORIUS: Dovilė Raustytė

DATA: 2014-06

94-erių Ilona nusikirpo kelias oranžine spalva dažytas plaukų sruogas ir pasidarė iš jų blakstienas, kurios labai patinka jos dailės pamokose besilankantiems studentams. 64-erių Tziporah važinėja po miestą žydru dviračiu ir vis dar nori vaikų. 82-ejų Joyce gali ne juokais priblokšti žmogų savo amžiui nebūdinga elegancija, stiliaus subtilumu ir skaisčia veido oda. Taip atrodančių vyresnio amžiaus moterų Niujorke nestinga.

Jas fiksuoti ir garsinti ėmėsi Ari Cohenas: Niujorko gatvėse jis ieško stilingų pagyvenusių damų, fotografuoja jas, o nuotraukas publikuoja tinklaraštyje „Advanced Style“. Prie šio daugybę moterų suvienijusio, įkvėpusio, saviraiškai padrašinusio projekto prisijungė ir lietuvė Lina Plioplytė. Į Ameriką ji atvyko prieš 10 metų, būdama dvidešimties, Kolorade tęsė Vilniaus universitete pradėtas žurnalistikos studijas. Vėliau, priimta atlikti praktiką MTV ir žurnale „Nylon“, persikėlė į Niujorką. Pirmą vasarą kavinėje sutiko Ari, kurio idėja fotografuoti išskirtinio stiliaus vyresnes moteris ją iš karto sužavėjo. Lina ėmė kurti kelių minučių filmukus apie „Advanced Style“ herojes. Šiomet tai tapo tokio paties pavadinimo filmu, kuris jau pristatytas Toronto, Niudžersio kino festivaliuose, rodytas Londono, Airijos kino teatruose. Plačiau apie tai kalbamės su filmo režisiere, operatore ir viena scenarijaus autorių **Lina Plioplyte**.

Prieš trejus metus publikuotame interviu pasakoji, kad Niujorke jautiesi nuostabiai. Ar šiandien entuziazmas neišblėsus?

Viskas tik dar geriau. Jau kurį laiką dirbu laisvai samdoma operatore. Tai man teikia malonumą ir leidžia pragyventi. Niujorkas man – ir namų bazė, ir kūrybinės dirbtuvės. Vis dar gaunu čia daug įkvėpimo, matau daug galimybių.

Amerikoje atsidūrei dvidešimties, Niujorke – 24 metų. Nuo ko tokio amžiaus emigrantui pradėti pildyti savo svajones mieste, kuriame gyvena beveik tris kartus daugiau žmonių nei jo tėvynėje?

Studijuodama Kolorado universitete TV žurnalistiką supratau, kad noriu būti ne ta, kurią filmuoja, o ta, kuri filmuoja įdomius žmones. Atlikdama praktiką žurnalo „Nylon“ fotoskyriuje pamačiau, kad jie turi ir TV skyrių. Ten dirbančios merginos filmavo tai, kas mane domino labiausiai: muzikos grupes, manekenes, drabužių dizainerius. Po metų praktikos buvau pakviesta prisijungti prie kolektyvo. Dabar tai vadinu kariniais apmokymais: išmokau, kaip greitai ir gerai nufilmuoti bei sumontuoti, kaip patekti į renginį neturint pakvietimo, kaip atpalaiduoti, pavyzdžiui, muzikantus, kurie nenori tau duoti interviu, ir panašiai.

Mūsų šalyje su sunkiomis kameromis ar fotoaparatais labiau įprasta matyti vyrus. Ar Amerikoje ši diferenciacija taip pat egzistuoja?

Jei pasakyčiau, kad pavargau taisyti kamerą, kokia tuomet iš manęs operatorė? Žinoma, tai klišės. Mane supantys vyrai gamina maistą daug geriau negu moterys. Kodėl jos negalėtų filmuoti? Kameros, beje, vis labiau ne tik pinga, bet ir lengvėja. Moterų, filmuojančių muzikinius klipus, Amerikoje tikrai nemažai, tačiau kino pasaulyje režisieriaus ir operatoriaus vieta dažniausiai priklauso vyrams.

Vakar kaip tik lankiausi klubo „Film Fatales“ susitikime. Kartą per mėnesį bent vieną ilgo metro filmą sukūrusios moterys susirenka kurioje nors Niujorko ir Los Andželo vietoje ir kalbasi apie kiną.

Ko gero, susitinkate ne tik aptarti kino pasaulio naujienų? Gal tai tik filmų kūrimu pridengtas feminisčių klubas?

Kadangi moterų kino pasaulyje kur kas mažiau, „Film Fatales“ yra savotiškas palaikymas. Apskritai svarbu, kad moterys viena kitą palaikytų, o ne konkuruotų – dėl vyro, darbo, kas ką geriau padarė ir panašiai.

Manau, kad siekiant užsibrėžto tikslo, reikia stengtis neprarasti savojo moteriškumo. Esu buvusi filmavimo aikštelėse, kuriose dirbo tik moterys, – fantastika! O jose kuriami filmai tikrai nėra tik feministiniai ar apie skriaudžiamas moteris. Tiesiog pakanka kurti kiną iš moteriškos perspektyvos, kuri pamažu vis labiau imama vertinti. Mes tarsi žaidžiame pasenusioje kino sistemoje, kur vyrai dažniausiai samdo vyrus. Vadinasi, moterys gali samdyti moteris. Stengiamės užsiimti darbo pozicijas, daryti gerai ir moteriškai, parodyti, kad yra kita, moters akimis matoma tiek gyvenimo, tiek filmų pusė.

Filmo „Advanced Style“ kadrai

Na, kaip matyti, sekasi, bent jau tau, kuo puikiausiai – neseniai pristatė didelę socialinę ir psichologinę reikšmę turintį dokumentinį filmą „Advanced Style“, kuris tik pradėjo kelionę po pasaulio kino festivalius. Sukurti jį buvo tavo ar Ari mintis?

Mano filmuoti ir montuoti trumpi interviu su stilingiausiomis tinklaraščio „Advanced Style“ moterimis socialiniame tinkle „YouTube“ sulaukė daugybės peržiūrų ir teigiamų atsiliepimų. Vėliau Ari išleido knygą „Advanced Style“, kuri išnešė ją į plačiuosius vandenis. Viskas klostėsi dėsningai – kuriant vėlesnius vaizdo klipus, supratau, kad pačiai norisi apie šias moteris sužinoti daugiau – ne tik jų filosofiją, bet ir kaip jos

gyvena, kokia jų kasdienybė, kodėl jos yra tokios.

Vien iš komentarų po filmo anonsu tinklaraštyje matyti, kaip žmonės jo laukė. Kiek pinigų jam surinkote platformoje „Kickstarter“? Kokią dalį biudžeto tai sudarė?

50 000 dolerių, kurių mums pakako. Ką galėjome, padarėme patys, o vėliau, metaforiškai kalbant, teko pirmąjį kūdikį atiduoti į kitų rankas – samdyti montuotoją, spalvų korektorių, garso takelio koordinatorių...

Dabar, jau remdamasi savo patirtimi, gali atsakyti – ar įmanoma Niujorke uždirbti iš dokumentikos?

Pragyventi galima, o praturtėti – gal nelabai. Norint pinigų, reikia keliauti į Holivudą. Beje, valstybė kino kūrėjams čia neskiria jokios paramos. Nepraturtėjau ir aš. Tačiau ne tam tai ir dariau.

O ar nesinori, išbandžius save kino režisūroje, tik tuo ir užsiimti?

Ne. Nenoriu būti režisierė. Man įdomiau filmuoti kitų dokumentinius filmus. Suprantu, kad mano gyvenime bus projektų, kuriuos režisuosiu, gal netgi vaidybinis filmas. Tačiau kurti filmus nėra mano pagrindinis tikslas.

Savo debiutinei juostai pasirinkai septynias moteris. Kuo jų asmenybės tokios išskirtinės, kad net vertos filmo?

Po šio filmo Niujorke turiu šešias ypatingas močiutes: su viena einame pietų, su kita – į muziejų, su trečia – pas gydytoją. Jos visos labai skirtingos – nuo bohemiško iki aristokratiško gyvenimo atstovių. Jauniausiajai – 64-eri, vyriausiajai – 94-eri. Pastarosios vardas Ilona. Su ja mes labai artimos. Galiu jai visada pasiguosti, paprašyti patarimo – tiek stiliaus, tiek meilės klausimais. Ji vikresnė už bet kurį mano pažįstamą dvidešimtmetį. Man šios moterys yra pavyzdys, kaip senti gražiai. Jų individualybės labai išsiskleidusios, nes jos tai sau leido – per drabužius ir per patį gyvenimą.

Savo filme supriešini madą ir stilių – vienas užgožia, o kitas išryškina individualumą. Tačiau ar sutiktum, kad šis filmas nėra nei apie madą, nei apie stilių?

Jis 100 procentų ne apie madą. Stilius yra saviraiškos priemonė, juk kiekvienam iš ryto reikia apsirengti. Kodėl gi nepasipuošus, kodėl gi nepažaidus su savimi? Stilius padeda išryškinti daugybę dalykų: personalijas, gyvenimo kelią, siekius, tikslus, pasaulėžiūrą.

Salotiniai nagai, oranžinės lūpos, spalvinga šukuosena, daugybė masyvių aksesuarų, margi, daugiasluoksniai drabužiai – Lietuvoje retas jaunas žmogus drįsta taip išeiti į gatvę, o pagyvenęs iš karto būtų nurašytas kaip silpnaprotystės auka. Kaip manai, kodėl taip yra?

Nepažįstu Lietuvoje vyresnio amžiaus moterų, kurios taip eksperimentuotų su savo stiliumi. Tarybiniais laikais turbūt nebuvo saugu atkreipti į save dėmesį. Aišku, kalbu teoriškai, nes esu per jauna, kad žinočiau, kaip tuomet viskas buvo. Grįžusi jaučiu, kad Vilniuje žmonės kuklesni, tačiau lyginant amerikietį ir lietuvį, pastarojo stilius labiau individualus.

Spalvingosios filmo damos vietomis tikros koketės, pamaivos... Kaip įjungta ar išjungta kamera keičia žmogų, kuris nėra aktorius?

Būna, tik nustoji filmuoti ir pasirodo geriausi dalykai. Reikia pripratinti žmones prie kameros. Kuo daugiau filmuoji, tuo jie daugiau atsipalaiduoja ir natūraliau elgiasi. Iš pradžių buvo daug vaidybos, kas filmui, žinoma, nėra naudinga. Bet, manau, kad daug dirbdami, tai įveikėme.

Filmas išties linksmas, spalvingas, nestokoja humoro, tačiau kartais stebint šauniąsias senutes ima gniaužti gerklę. Pavyzdžiui, scena, kai rodoma paplūdimiu einanti susikūprinusi, ryškiai apsirengusi moteris oranžiniais plaukais... Kiek dėmesio kurdama filmą skyrei jo emociinei skalei?

Tai buvo vienas svarbiausių dalykų. Stengiausi, kad filmas nebūtų vien tik apie grožį, stilių, nuo gyvenimo kaifuojančias senyvo amžiaus moteris. Norėjau pabrėžti, kad vėlesni gyvenimo metai – ne tik desertas. Kelių minučių portretiniuose klipuose neįmanoma parodyti šviesią ir tamsią puses. Todėl ir norėjosi filmo. Filme moteris mane žavi tuo, kad nėra nušvitusios vienuolės, jos – gyvenimiškos, kartais piktos, nes neišsimiega, trokštančios dėmesio, dariusios gyvenime klaidų ir vis jas tebedarančios. Jos nėra idealios, žino, kas yra skausmas, vienatvė, – taip parodo, kad senėjimas iškelta galva prieinamas visiems. Žiūrovui lengviau tapatintis su tokiomis herojėmis. Siekiu parodyti, kad jos yra tokios kaip visi ir kad visi gali būti tokie kaip jos.

Ar sutiktum, kad dokumentikos žanras reikalauja laukimo. Filmą kūrei ketverius metus. Per tą laiką mirė viena iš herojų. Gal ilgesnis laikotarpis ir yra reikalingas tam, kad įvyktų štai tokie tragiški, tačiau kartu tašką padedantys ar net pagrindiniu akcentu tampantys įvykiai?

Tiesa, reikia žinoti, kada sustoti ir kada vėl pratęsti procesą. Šis filmas būtų visiškai kitoks, jei imčiau jį kurti dabar – pridėčiau dar visokiausių istorijų. Dokumentikoje svarbiausia laikas. Turi išlaukti, kol susikaupia pilna amplitudė norimų parodyti jausmų ir veiksmų. Negali ignoruoti mirties, kai filmas yra apie gyvenimo pabaigą.

Kalbėjosi **Dovilė Raustytė**